

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

číslo 3/2012

Magazín

Téma: Velké výzvy, nebo ulítlé vize?

Rozhovor: Michal Broža

Zprávy: Pokochejte se šelmami

Novinky v našem obchodě

kRok jinak:

Hurá, díky projektu Nadace Vodafone máme v našem mikrotýmu na tři měsíce IT profesionála. Takže se začínáme těšit na nový web – přehlednější, funkčnější a samozřejmě koukatelnější. Těšíte se taky?

Zastaveníčko na biojarmku:

Náš e-obchod se 5. a 6. října proměnil v obchůdek z masa a kostí – na biojarmku v Brně. Díky všem, kdo jste nás navštívili.

Osobní odběr:

Od října si můžete objednané zboží vyzvednout osobně v pěti městech po celé ČR: Praze, Ostravě, Hradci Králové, Olomouci. A také na Slovensku, a to v Bratislavě. To se opravdu vyplatí, dopravné a balné je zdarma.

obchod.hnutiduha.cz

biobavlna

z chráněné dílny

lokální

z recyklovaných materiálů

bez chemie

rostlinného původu

vyrobeno z FSC

text: Zuzana Vlasatá, Slavka Málková
foto: Martin Dvořák

duhový obchod

Inspirativní čtení

Principy permakultury a přírodní procesy – čtyři pé pro všechny, kdo rádi zaboří ruce do hlíny. Podnětná kniha, díky níž ze své zahrady vytvoříte zákoutí bujné přírody i zdroj bohaté sklizně.

Vánoční kosmetické balíčky

Dárek pro radost, Dárek pro sportovce, Radost ze života, Růžové okouzlení a... Kamasutra. Připravili jsme pro vás prima voňavé kosmetické balíčky. Teď už si jen vybrat.

Se mnou je to divočina

Vyslyšeli jsme četná přání a k dětským tričkům s tímto motivem přidali i dospělácké velikosti. No není to originální dres pro veselý rodinný tým?

Vaření s láskou k lesu

Z lesů, kde se hospodaří podle pravidel FSC, tedy šetrně, zdravě, prostě s láskou k přírodě, se zrodily nové vařečky, obracečky, sady na pečení a těstovinový salát, sady pro babičky či pěkné misky.

Ekofilmový nášup v Brně

Dva zajímavé filmy denně, besedy, ekobibliograf (možnost povyměňovat své knížky za jiné), koncert a vegeautík. To vše v režii Hnutí DUHA a Nadace Veronica, za vydatné pomoci dobrovolníků. Zveme vás na osmý ročník festivalu Ekobiograf. Sál Břetislava Bakaly 3.–6. 12., Brno.

Milé čtenářky a milí čtenáři,

počátkem října jsem napsal společně s šéfem Svazu podnikatelů ve stavebnictví komentář pro Hospodářské noviny. A spousta lidí z toho byla naprosto perplex. Stavitelé a Hnutí DUHA si přece musí jít po krku... Faktem je, že nemusí. Proč?

Mnoho ekonomů se shoduje: jedna z nejlepších věcí, co může stát udělat pro oživení hospodářství, je pomoc chytrým ekologickým projektům. Zateplování domů či renovace budov, výměna kotlů za nové, solární kolektory na střechy a další podobné projekty vytvoří práci pro stavební a montážní firmy, výrobce materiálů, zedníky, dělníky nebo inženýry. Jako bonus navíc snížíme naši závislost na masivním dovozu zemního plynu i na ničivých uhelných velkodolech. Spousty vesnic a městeček, které se každou zimu dusí ve smogu z kamen na uhlí, se také konečně nadechne čistšího vzduchu. A to není málo.

Proto s potěšením hlásím velký úspěch. Hnutí DUHA před půldruhým rokem navrhlo program, kterému s nadsázkou říkáme Zeleňá úsporám 2.0. A co se nestalo: Poslanecká sněmovna před pár dny schválila, že do něj nasměruje největší část peněz, které státu zaplatí špinavé podniky za povolenky ke znečišťování. Bezva. Pomůže to na svět statisícům malých projektů. Přesně podle našeho návrhu. Děkujeme všem, kdo jste podporovali naši práci nebo třeba psali ministrům či poslancům. Je to naše společné dílo.

Další, speciální dík patří všem, kdo reagovali na naši červnovou výzvu a zvýšili částky své pravidelné podpory. A mám ještě jednu praktickou prosbu: Máte-li pár minut nazbyt, vyplňte a pošlete nám prosím dotazník, který jste našli v tomto čísle Magazínu. Myslíme si, že by nám to mohlo velmi pomoci.

S díky a přáním hezkého podzimu

Vojtěch Kotecký
programový ředitel Hnutí DUHA

Škola občanské iniciativy 2013

První ochutnávka z příštího roku: Zajímá-li vás, jak lépe měnit věci, ve vašem okolí, jak se vyznat v relevantních zákonech, jak nejlépe oslovovat veřejnost..., přidejte se. Pět víkendovek pro začátečníky, pět pro pokročilé. Sledujte aktuality na našem webu a na sociálních sítích.

7.G i pro technofilní čtenáře

Papír už vás nebaví, prodejní místa jsou daleko, pošťáci zpravidla netrefí k vaší schránce... Pokud prostě dáváte přednost nulám a jedničkám, vezte, že Sedmá generace je tady pro vás i ve formátu pro mobily a čtečky. Celý letošní ročník najdete na Publeru, Floowie i knižních e-portálech se čtečkou Wooky.

Nová vlna pro Velkou výzvu

Krátké turné po oblíbených letních festivalech Rock for People a Trutnov posunulo naši iniciativu Velká výzva za hranici 25 tisíc podepsaných korespondenčních lístků či emailů odeslaných politikům. A to už je opravdu nepřehlédnutelný vzkaz do budovy parlamentu. „V Trutnově mohli psát návštěvníci zákonodárcům přímo z festivalového pódia,“ říká Martin Mikeska z programu Energie Hnutí DUHA. Dodává ale, že podle průzkumů veřejného mínění podporují Velkou výzvu dvě třetiny Čechů a Češek.

Velká výzva přivezla na letní festivaly svůž infostan. „Mnoho lidí s námi se zájmem diskutovalo o zákoně, který touto iniciativou navrhuje a který má snížit českou závislost na dovozu fosilních paliv,“ dodává Martin Mikeska. Co nám přinese? Rozhýbe investice do chytrých řešení, jako jsou úsporné domy a pohodlná veřejná doprava, snadná recyklace odpadu, čistá energie nebo české potraviny v obchodech. Sníží také účty domácnostem a podpoří nová pracovní místa. Nyní jej vedle veřejnosti podporuje také většina parlamentních stran, řada firem, organizací a osobností. Jedním z prvních signatářů byl i Václav Havel.

Proklikejte se superprojekty za peníze EU

Zatímco v minulém čísle jste se mohli proklikat nesmyslnými projekty z fondů EU (www.bankwatch.org/billions), tentokrát doporučujeme mapku na wellspent.eu – přehledku ekoinspirativních počinů. V přehledce špinavých projektů měla Česká republika 33 zástupců, nyní sice jenom tři, ale všechny ukazují, že s veřejnými penězi lze nakládat i efektivně a s ohledem na rozvoj regionu, lidí a přírodu. „Je to důkaz, že naše peníze nemusí být zality do betonu nebo proletět komínem,“ říká Pavel Příbyl, který se v Hnutí DUHA a jeho partnerské organizaci Bankwatch zabývá právě tématem veřejných peněz.

Mezi projekty se blýskla rekonstrukce školy ve Slivenci, která nyní potřebuje minimum energie. Dále domácí kompostování a snadné třídění odpadu v Trojanovicích a Zubří, a obnovená železnice mezi Českým Tanvaldem a polskou Jelení Gorou.

Nový a lepší účet pro dárcce

Podporujete-li nás již více let, pak pravděpodobně posíláte svůj dar na náš účet 1348492389/0800 u České spořitelny. Nám se ale nyní podařilo vyjednat výhodnější podmínky u ČSOB. Zvažte tedy, zda můžete svůj trvalý příkaz přeměnovat na 58645864/0300. Vaše dary tak poslouží ještě lépe promyšleným ekologickým projektům, nikoli bankovním poplatkům. Zároveň, pokud patříte do nemalé skupiny dárců, kteří zvažují zvýšení své podpory, můžete udělat obojí při jednom. Je to snadné. Anebo se nám ozvěte na pratele@hnutiduha.cz.

Holýma rukama pro les

Letošní rok přinesl již po patnácté oblíbený pracovní-vzdělávací projekt Týdny pro les. Dobrovolníci tak mohli i letos díky dárcům pomáhat s ochranou stromků před spásením zvěří, pečovat o remízky a meze ve volné krajině či kosit louky a mokřady. „Podařilo se nám společně vytrhat přes deset tisíc kusů nepůvodní netýkavky žláznaté, ochránit přes dva tisíce stromků a pokosit několik hektarů luk,“ vypočítává koordinátorka akcí Eliška Kvitová.

Na Týdny pro les letos dorazilo 96 dobrovolníků a společně odpracovali tři tisíce hodin bez nároku na finanční odměnu.

Pokochejte se šelmami

Rysi jsou na pomezí Česka a Slovenska prostě doma. Důkaz místo slibů? Desítky obrázků z fotopastí, které v Beskydech k monitoringu šelem využívá olomoucká pobočka Hnutí DUHA. „Ze získaných snímků lze díky skvrnám na srsti – ty se u jednotlivých rysů liší podobně jako otisky prstů u lidí – zhruba odvodit, kolik těchto divokých koček v Beskydech žije,“ vysvětluje koordinátor programu na ochranu šelem Miroslav Kutal.

Pomocí fotopastí, které spustí natáčení videa či focení na základě pohybu před objektivem, se také podařilo zdokumentovat množství dalších lesních zvířat. Projekt ochrany šelem tak prokazuje skvělou službu nejen divokým zvířatům, ale i zoologům. „Cenné informace získané fotopastmi a rovněž i díky nezištné práci dobrovolníků Hnutí DUHA od nás přebírá správa CHKO Beskydy a další orgány ochrany přírody,“ doplňuje mladý ochránář.

Autentické obrázky šelem ve volné přírodě můžete zhlédnout na www.selmy.cz/clanky/snimky-z-fotopasti.

Horké léto na Šumavě

Šumava je náš evergreen. Co přineslo letošní léto? Telegraficky: Tentokrát se v národním parku nekácelo tak masivně jako loni. Přesto je zde dosyta důvodů k obezřetnosti. Ministr životního prostředí Tomáš Chalupa odvolal ředitele národního parku Jana Stráského a novým šéfem jmenoval jeho pravou ruku Jiřího Máňka. Čili nic se nemění.

Studie správy šumavského parku prokázala, že lesy v oblasti Ptačího potoka, kde vloni vrískaly motorové pily a stovky občanů bránily stromy vlastními těly, jsou přírodní a zasluhují ochranu. Vedení parku na to konto odmítlo studii publikovat a autora za její zveřejnění odměnilo káravým dopisem. Ve studii například stojí: „Je to les, který má všechny základní charakteristiky přirozeného lesa, věkovou a strukturální různorodost a odpovídající druhovou skladbu. Sám se přirozeně obnovuje.“ Mánek naopak obhajuje kácení a tvrdí, že „lokalita je z 80 až 85 procent nepůvodní kulturní hospodářský les“. Rovněž novinářům poskytuje vedení parku vědomě nepravdivé informace.

Srpen pak přinesl parku pokutu od České inspekce životního prostředí. Mezi důvody inspekce uvedla ohrožování vzácného tetřeva hlušce, nelegální používání chemických prostředků plus nelegální kácení u Ptačího potoka. Satisfakce pro ty, kdo vloni s kácením nesouhlasili, nicméně pro otočení kurzu ve vedení Národního parku Šumava je to stále málo. Jiří Mánek se už nechal slyšet, že něco takového nehodlá brát vážně. Nezbyvá než konstatovat, že pokuta přišla – jak se to občas bohužel stává – příliš pozdě.

Aby toho nebylo málo, Mánek také začal otevřeně mluvit o tom, že nechá Šumavu vyškrtnout ze seznamu mezinárodně uznávaných národních parků podle Světového svazu ochrany přírody (IUCN). „Ačkoli Šumava patří mezi mezinárodně proslulé národní parky a chrání významné přírodní dědictví na planetě, Jiří Mánek chce navrhnout její vyřazení ze světového seznamu národních parků. To je, jako kdyby Václav Klaus prosil UNESCO o vyškrtnutí Pražského hradu ze seznamu světového kulturního dědictví, protože by tam chtěl LUKOIL postavit rafinářskou věž,“ přirovnává situaci Jaromír Bláha z Hnutí DUHA. Z IUCN v těchto dnech putuje na Šumavu poněkud ostřejší dopis. Více o něm napíšeme příště.

Žaloba kvůli mostecké spalovně

Kontroverzní projekt výstavby megaspalovny odpadu v Mostě si říkal o žalobu. A tak ji Hnutí DUHA podalo. Projekt by měl přijít nejméně na 3,8 miliardy korun, z toho chce vysát přes miliardu z EU fondů, určených na lepší recyklaci. Hlavním důvodem žaloby jsou nestandardní okolnosti příprav: „Územní řízení by například neměl vést úřad, který má na výstavbě evidentní zájem. Studie hodnotící vliv spalovny na životní prostředí mají být zveřejněny. No a celé řízení také nezodpovědělo zásadní otázku, co s toxickým odpadem, který zůstává po spálení,“ konstatuje Ivo Kropáček z Hnutí DUHA.

Kovboj, co rozumí kompostu

Vystudoval Českou zemědělskou univerzitu v Praze. V Hnutí DUHA pracuje od roku 2009 a snaží se o prosazení nového odpadového zákona nebo koordinuje vzdělávací akce pro mladé lidi. Mimo práci rekonstruuje rodinný dům v jižních Čechách. Ve volném čase se pak nejraději toulá se svými malými dětmi přírodou. Kovboj, co rozumí kompostu a nemá rád zbytečné věci. Petr Nohava z programu Odpady.

Začátkem roku se i díky připomínkám Hnutí DUHA podařilo zastavit výstavbu spalovny v Karviné. Co je na spalovnách vlastně špatného?

Spalovny pohlcují statisíce tun kvalitních, recyklovatelných surovin. A jsou extrémně drahé. Mnohem rozumnější je investovat do projektů, které řeší jádro našeho problému: vysokou produkci odpadů. Obsah našich popelnic se z jedné třetiny skládá z nevytříděných surovin, jako je papír, plasty nebo sklo. Další třetina jsou materiály, které lze zkompostovat. Proto Hnutí DUHA prosazuje, aby vláda místo předražených megaspaloven podpořila třídění a recyklaci.

Odkud se vlastně všechen ten odpad bere?

Jednoduchá odpověď: nosíme si ho domů. Výrobky balené do několika

zbytečných vrstev obalu, věci na jedno použití nebo s krátkou životností... Podléháme reklamě a kupujeme i to, co možná ani nepotřebujeme. Takže obsah naší popelnice závisí jenom na nás. Než zbytečné věci později perfektně vytrídít, to je raději nekupovat.

Tvoje práce spočívá hlavně v prosazování nového zákona, který by zajistil snadnější třídění a recyklaci?

Částečně ano, ale věnuji se i dalším věcem. Například spolupřidáme výukový program pro žáky základních a středních škol. Součástí je i dokumentární film o dopadech evropské spotřeby surovin na kvalitu života v zemích, z nichž dané suroviny dovážíme. Na podzim nás navštíví kolegové z Brazílie a Kamerunu. Nastíní, jak se žije v sousedství bauxitových dolů a bavlíkových plantáží.

Vypadá to, že máš pestrou pracovní náplň. Jak vypadá tvůj obvyklý pracovní den?

Mám dva typy pracovních dní: domáci a brněnský. Pracuji-li doma, budík zvoní kolem šesté a kolem sedmé jsem většinou z postele venku. Uvařím si meltu a vrhám se k počítači. V brněnských dnech doháním samotu domácí práce a mám větší schůzku za schůzkou.

A co tvůj volný čas?

Začali jsme přestavovat kamenný dům po babičce v jižních Čechách, takže volného času moc není a ještě chvilku nebude. A k tomu máme dvě malé děti. Ale užívám si oboje. Když přeče jen nějaký čas vybudě, mám rád chození po horách a taky posezení v kavárně s dobrou knihou.

Vím o tobě, že jsi nějakou dobu žil v zahraničí. Jak jsou na tom s odpady jinde?

Po studiích jsem vyrazil na rok do USA. Takový byl plán, ale nakonec se to trochu protáhlo. Začal jsem kovbojsku práci na farmě v Montaně a přes údržbu skleníků u New Yorku jsem se dostal až do Seattlu k developerovi, který zachraňoval historické budovy. S odpady to bylo v Americe z extrému do extrému – od velké díry na farmě, kam se házelo všechno, po sofistikovaný systém v Seattlu, kde se povinně třídí bioodpad.

Předpokládám, že sis za vzor vzal právě Seattle...

Doma samozřejmě třídíme i kompostujeme. Do roka plánujeme systém ještě vylepšit slepičkami, které se postarají o zbytky jídel. Ale hlavně se snažíme, abychom měli odpadu ke třídění co nejméně. ■

Potřebujeme zdravý rozum, pokoru a víru

Michal Broža (1965) je vedoucím Informačního centra OSN v Praze. V Organizaci spojených národů působí od roku 1995 na různých pozicích. V letech 2005 a 2006 byl například civilním pracovníkem informačního servisu mírové operace OSN v Libérii. Působil i jako konzultant Světové banky nebo výzkumný pracovník v soukromém sektoru. Je autorem a spoluautorem řady publikací a článků, zejména k tématům týkajících se OSN. Vystudoval pražskou Univerzitu Karlovu a nizozemskou University of Amsterdam.

Jak a kudy vedla vaše cesta do kanceláře OSN?

Celkem prozaicky: přes inzerát v novinách. Pracoval jsem tehdy v oblasti výzkumu trhu a veřejného mínění, ale kombinace vzdělání ve sféře informatiky a politologie mě táhla někam jinam. Díky zkušenostem ze zahraničí a znalosti jazyků jsem tehdy v konkurzu uspěl.

Letos v lednu OSN zahájila Mezinárodní rok udržitelné energie pro všechny. Tato iniciativa má tři hlavní cíle, které směřují k roku 2030. Jedním z nich je zajištění přístupu každého člověka na planěť k elektřině. Kolik lidí dnes žije

bez elektřiny a jaké s tím souvisejí problémy?

Bez možnosti rozsvítit si světlo nebo zapnout elektrický spotřebič žije 1,3 miliardy lidí. A 40 procent populace světa používá k vaření pouze dřevo, uhlí nebo zvířecí trus. Dým, který musí dýchat, je nepříjemný, ale hlavně nezdravý. Ročně umírají skoro dva miliony lidí právě na nemoci s tím spojené. Dalším důsledkem je vysoký obsah CO₂ vypouštěný do ovzduší.

Podle odhadů je na zajištění všeobecného přístupu k energiím potřeba investic ve výši zhruba 48 miliard amerických dolarů ročně až do roku 2030. Samozřejmě,

že je to velký balík peněz, ale jsou to jen tři procenta celkových globálních investic do energetiky.

Další dva cíle se týkají stoprocentního zvýšení energetické efektivity a zdvojnásobení podílu obnovitelných zdrojů na globálním energetickém mixu. Jde o opatření zmírňující globální změny klimatu, co si ale pod tím představíte konkrétně?

Iniciativa míří na vytváření nových pracovních příležitostí, na posilování ekonomického výkonu i energetické bezpečnosti. Zvyšování energetické účinnosti má jednoznačný vliv na úspory, tudíž pozitivně působí na

„ Zateplováním domů lze například z globálního hlediska ušetřit energetickou spotřebu USA, Ruska, Indie a celé Afriky dohromady..

hospodaření domácností i firem. A jde i o lepší nabídku pro spotřebitele: ledničky a televize s nižší spotřebou energie, auta s nižší spotřebou paliva, domy a byty, k jejichž vytápění potřebujete zlomek dnešní spotřeby energie.

Zateplováním domů lze například z globálního hlediska ušetřit energetickou spotřebu USA, Ruska, Indie a celé Afriky dohromady. Úpravy na Empire State Building v New Yorku mají v důsledku ušetřit až 40 procent energie. Energeticky úsporné spotřebiče – televize, ledničky vysavače atd. – mohou ušetřit tolik energie, jako kdyby ze silnic zmizelo na rok 48 milionů aut. Podle OSN mohou investice do energetické účinnosti ve výši 170 miliard dolarů ročně vést až k 17procentnímu zhodnocení.

Stoprocentní nárůst podílu obnovitelných zdrojů na globálním energetickém mixu vyžaduje samozřejmě radikální změny. Podle Mezinárodní energetické agentury činil v roce 2010 třináct procent. Při zachování současného trendu by to v roce 2035 bylo osmnáct procent. Ovšem abychom naplnili cíle v ochraně klimatu, bude podle Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) nutné tento podíl zvýšit na 24 procent do roku 2020. Stoprocentní zvýšení energetické účinnosti vyžaduje zvyšování o 2,4 procenta ročně až do roku 2030; během let 1970 až 2008 šlo pouze o 1,2 procenta ročně.

Na březnovém semináři pražského analytického centra Glopolis jste uvedl, že pro iniciativu

Udržitelná energie pro všechny bude mít klíčový vliv letošní konference OSN Rio+20, především to, na čem se státy světa budou schopny dohodnout. Konference však skončila vágními deklaracemi bez konkrétních závazků. Jak se tedy bude iniciativa OSN uskutečňovat v praxi, aby vytyčených cílů skutečně dosáhla?

Aby se globální ukazatele zlepšovaly, by bylo samozřejmě nutné v Riu dosáhnout mnohem lepších výsledků, o tom není sporu. Nedivím se všem expertům, aktivistům či novinářům, kteří si přáli konkrétnější závazky. Podívejme se ale nezaujatěma očima, co Rio přineslo: Byl přijat politický dokument, který v zásadě říká, že „platí to, k čemu jsme se již dříve zavázali“. Státy ale také deklarovaly, že zelená

ekonomika je cestou k udržitelnému rozvoji. Založením politického fóra udržitelného rozvoje a rozšířením pravomocí UNEP – jakkoli to bylo méně, než se požadovalo – došlo k posílení institucionální architektury.

Konference se sice financováním udržitelného rozvoje zabývala, nicméně nedošlo ke konkrétním závazkům, ale pouze k tomu, že budou zjišťovány budoucí potřeby tohoto segmentu. Panuje shoda, že je nutné podporovat vývoj nových „zelených“ technologií a hledat cesty k jejich snadnému přesunu do méně rozvinutých zemí.

A věc, která neunikla ani médiím v Česku: Je nutné se dohodnout na nových parametrech měření růstu ekonomiky, HDP již není všeobecně považován za dostatečný. A ještě jedna drobnost, která by neměla zapadnout. Výroční zprávy firem by do budoucna měly zahrnovat informace o udržitelnosti podnikání.

Předpokládám, že některé státy se cestou zelené ekonomiky vydají i bez ohledu na výsledky celoplanetárních debat...

Ano, například Dánsko směřuje k úplné eliminaci fosilních paliv do roku 2050. Evropská unie chce do roku 2020 snížit emise o minimálně dvacet procent ve srovnání s rokem 1990. Jižní Korea míří 80 procent svých stimulačních programů na zelený růst. Čína chce snížit svou uhlíkovou stopu během příštích deseti let až o 45 procent. Dnes vyrábí polovinu zařízení pro větrnou a solární energetiku, a co se týče instalovaného výkonu čisté energie, předstihla již Spojené státy. Indie chce

během této dekády zvýšit investice do sektoru čistých energií o více než 350 procent. Japonsko plánuje vytvořit 1,4 milionu nových zelených pracovních příležitostí. Brazílie se zavázala do roku 2020 snížit odlesňování o 80 procent.

To jsou příklady zemí, které sázejí na chytrý růst. Udržitelný rozvoj chápou jako velkou ekonomickou příležitost.

A jak se k tomu stavějí firmy?

Rozhodně nezůstávají pozadu. V Riu představily nezanedbatelné množství konkrétních závazků. Třeba Microsoft míří k uhlíkové neutralitě a Unilever chce snížit uhlíkovou stopu svých produktů na polovinu. Další firmy budou investovat řádově desítky miliard dolarů do zvyšování produktivity, Procter&Gamble do podpory inovací, H&M zdvojnásobí využívání organické bavlny ve svých výrobcích. Celkové investice, které mají do segmentu udržitelného rozvoje mířit v první fázi po konferenci, včetně veřejných i soukromých peněz, přesahují půl bilionu amerických dolarů. Široké podpory se v Riu dostalo i iniciativě „Udržitelná energie pro všechny“.

Ještě se vraťme ke konferenci v Riu. Ta první se konala v roce 1992 a podpořila koncepci udržitelného rozvoje, který měl sladit ekonomii s ekologií. O deset let později se v Johannesburgu konal summit, který měl tuto koncepci převést do praxe. I po dvaceti letech je však udržitelný rozvoj spíše idea než žitá realita. Mají taková planetární setkání vůbec smysl?

Začnu poněkud zeširoka: Winston Churchill v padesátých letech minulého století řekl, že je „vždy lepší

žvanit než válčit“. Byla to narážka na dlouhé projevy v OSN a na kritické hlasy, které se na to snažely. Přeneseno na vaši otázku: Globální setkání smysl mají, protože dialog je jediný, i když nedokonalý způsob, jak se na něčem dohodnout. Udržitelnosti nelze dosáhnout v jedné zemi nebo na jednom kontinentu. Jde o celou planetu, proto se státy musí potkávat a hledat společná řešení. A k tomu potřebují i podnikatelskou sféru, nevládky, média... Na druhou stranu platí, že to, co se v této oblasti děje, je málo.

Letošní konference Planet under Pressure se zastoupením několika tisíc vědců, odborníků na globální změny, zdůraznila, že lidstvo nebezpečně překročilo pomyslné hranice přípustné změny klimatu a snížení biologické rozmanitosti. Účastníci zaslali organizátorům summitu Ria+20 naléhavou Deklaraci o stavu planety, v níž podtrhli, že je potřeba okamžitě jednat, abychom zabránili bezprostředně hrozcím environmentálním degradacím planetárního rozsahu. Myslíte si, že si delegáti summitu uvědomovali tuto časovou tíseň i závažnost současného stavu Země?

Je bohužel realitou, že ekonomické a strategické zájmy národních států převažují nad obavami před globálními výzvami. Domnívám se, že mnozí politici si problém uvědomují, ale nejsou s to dosáhnout jednoznačné shody o tak složitém a širokém problému na tak širokém fóru, jakým je OSN. Neřeknu nic nového: Chování lidstva zatím nenaznačuje, že by mělo dostatečné sebezáchovné mechanismy. O mnohých nebezpečích víme, obáváme se jich,

„Je nutné se dohodnout na nových parametrech měření růstu

ekonomiky, HDP již není všeobecně považován za dostatečný.

ale nejsme připraveni proti nim účinně zasáhnout. Svět zůstává sítí téměř dvou stovek nezávislých a svrchovaných států. Globální architektura zatím není tak vyspělá ani dospělá, aby byla schopna účinné globální akce. Ale zkoušet to musíme dál. Země to potřebuje čím dál víc.

Už jsme zmínili, že červnová konference v Riu sklidila vlnu kritiky za to, že nepřinesla žádné konkrétní závazky. Přesto, našel byste na tomto summitu něco, co by se dalo nazvat nadějí pro budoucnost?

Snad takovou nadějí může být to, že zdravý rozum ještě žije. Dorůstající generace přicházejí s novými zkušenostmi a pohledem na svět. Jejich prostor pro manipulaci se bude zmenšovat. Snad kombinace jejich entuziasmu a pragmatismu bude znamenat výraznější posun směrem k udržitelnosti života na Zemi.

Téma udržitelného rozvoje se stane hlavní prioritou globální rozvojové agendy po roce 2015, kdy končí projekt tzv. rozvojových cílů tisíciletí. Z již probíhající diskuse vyplývají dva hlavní přístupy. První vychází z toho, že stávajících osm rozvojových cílů je nedostatečných a bude je nutné rozšířit o témata, která v roce 2000 nebyla nebo nemohla být brána v potaz. Mimo jiné například o otázku klimatické změny. Druhý přístup navrhuje současné cíle zachovat, ale jejich záběr rozšířit a prohloubit. Do agendy by tedy měl být výslovně zasazen koncept udržitelného rozvoje. Jeho tři pilíře – ekonomický, sociální a environmentální – se mají stát základem všech rozvojových politik.

Loni spolupracovalo Informační centrum OSN s Hnutím DUHA na výstavě o cestě do budoucnosti s názvem Velký atlas světa. Tato výstava, která spojovala moderní, šetrnější technologie a neotřelý design, získala na prestižní přehlídce Designblok titul nejlepšího projektu. Pamatujete si, co vás na ní zaujalo?

Byla to především výborná a zajímavá spolupráce s kurátory Designbloku a experty Hnutí DUHA. Designblok projevilo notnou dávku citlivého přístupu a porozumění, Hnutí DUHA investovalo mnoho ze svého know-how. Moje úloha byla uvést takovou spolupráci do širšího, mezinárodního kontextu. Byli jsme samozřejmě nervózní, jak takovou věc návštěvníci Designbloku přijmou. Zdá se, že to dopadlo výborně.

Podle OSN by mohlo v roce 2050 na Zemi žít už přes devět miliard lidí, zároveň je ale potřeba do půlky století snížit emise oxidu uhličitého o 50 % ve srovnání s rokem

1990, abychom udrželi zvýšení průměrné teploty na Zemi v mezích 2 °C. Myslíte si, že technologické vychytávky představené na Designbloku mohou opravdu něco výrazně změnit?

Mnohem víc než o technologické vychytávky a design podle mého šlo o propojování různých světů. Světa umění, estetiky a funkčnosti se světem expertů, aktivistů a světem mezinárodní politiky udržitelného rozvoje. Vlády, mezinárodní organizace ani nevládní organizace nemohou komplexní výzvy světa řešit samostatně. Potřebují experty, vědce, učitele, architekty, novináře i designéry.

Co je podle vás klíčové pro to, aby se na planetě dalo žít bez vážných konfliktů o zemědělskou půdu či o zdroje vody nebo surovin ještě ve zmíněném roce 2050?

Zdravý rozum, pokora, víra.

Už sedmnáct let pracujete v OSN, co vám tato práce dala, o co jste přišel a v čem jste se nejvíce změnil?

Mýlím se stále, ale žádnou fatální mýlku si se svou prací nespojuji. Možná: myslel jsem si kdysi dávno, že OSN je hodně bohatá a všemocná organizace. O iluze jsem příliš nepřišel, snažím se k věcem přistupovat spíše racionálně. Práce v OSN je hodně různorodá, vyžaduje maximální nasazení a nerozlišuje příliš pracovní a soukromý čas. Umožňuje mi setkávat se s velkým množstvím zajímavých a schopných lidí jak v rámci OSN, tak mimo samotnou organizaci. A přinesla mi i poznání, že i když ne všechno je podle mých představ, má to smysl. ■

Velké výzvy, nebo ulítlé vize?

Máte už dost koncepcí psaných na přání těžařů a stavebních firem? Taky si myslíte, že je nejvyšší čas na chytrou vizi budoucnosti, šitou na míru lidem?

Britům můžeme jen tiše závidět. Před čtyřmi lety přijali rámcový zákon, který stanovil tempo, jakým budou snižovat závislost na fosilních palivech, tedy samozřejmě i exhalace skleníkových plynů. Legislativu sice prosadila labouristická vláda, avšak shodla se na ní s oběma opozičními stranami, konzervativci i liberálními demokraty. Navíc ji podpořil Svaz britského průmyslu i odbory.

V Česku podobná základní shoda napříč společnostmi citelně chybí. Každá vláda si může schválit svoji energetickou, surovinovou či jinou politiku bez ohledu na to, jakou strategii prosazovali ti před nimi. Důsledkem je, že průmysl neví, s čím má počítat a na co se připravit. A lidé jen pasivně přihlížejí, jak jim na útech ze teplo a elektřinu naskakují čím dál větší čísla. Česku zkrátka ujíždí vlak, s kterým bychom se mohli – aspoň do určité míry – vyhnout jak problémům s drahými fosilními palivy, tak dramatickým důsledkům klimatických změn.

Cesta do energetického pravěku

Typickým příkladem jsou nové – nicméně naprosto retro – energetické a surovinové plány ministerstva průmyslu a obchodu, které vláda začala projednávat v září.

Počítají například s prolomením takzvaných ekologických limitů těžby, které obyvatelům severočeských obcí Horní Jiřetín a Černice garantují, že jejich dům neskončí pod důlními bagry. A chrání vlastně i pětadvacetitisícové město Litvínov, k němuž by se rypadla přiblížila na pouhých pět set metrů. Vládní usnesení o limitech těžby pochází z počátku 90. let z kabinetu Petra Pitharta. Jenže severočeské zásoby uhlí nikdy nedaly spát těžařům ani mnoha politikům. Poprvé byly zpochybněny už v roce 1997, poté o šest let později, kdy o jejich prolomení usiloval ministr průmyslu Milan Urban (ČSSD), a také v roce 2009 pod taktovkou úřednické vlády Jana Fischera.

Záříjový návrh státní energetické koncepce také počítá s výrazně větší rolí jaderné energetiky – více než polovina elektřiny má pocházet z atomu. Jádro je

vůbec pro řadu českých politiků zaklínadlem. Na přelomu let 1992 a 1993 ministerstvo průmyslu a obchodu například varovalo, že pokud do dvou let nedostavíme Temelín, můžeme už v roce 1997 očekávat rozsáhlé výpadky v dodávkách proudu. K ničemu takového samozřejmě nedošlo. Česko se naopak stalo předním světovým exportérem elektřiny (vyvážíme celý Temelín). O jádro se opírala i Urbanova koncepce. Ministr Vladimír Tošovský z Fischerova kabinetu chtěl dokonce do každého kraje jednu jaderku, Martin Kocourek (ODS) zase plánoval stavbu nových reaktorů o výkonu pěti až sedmi Temelínů. Současný ministr Martin Kuba (ODS) je poněkud strážlivější: prosazuje „jen“ dva nové reaktory v Temelíně a dva v Dukovanech. Časem by pak chtěl najít lokalitu pro třetí jadernou elektrárnu.

A aby těch megalomanských vizí nebylo málo, koncepce podporují masivní spalování odpadů. Aktuálně platný plán odpadového hospodářství sice počítá se zvýšením recyklace komunálního odpadu ze současné čtvrtiny na polovinu, ale rozpor je jen zdánlivý. Ministr (paradoxně) životního prostředí Tomáš Chalupa (ODS) totiž koncem září přispěchal s novým plánem, který do každého kraje chce posadit dvě spalovny.

Pěkná slova bez obsahu

Státní energetická koncepce deklaruje tři strategické cíle: bezpečnost, konkurenceschopnost a udržitelnost. Zní to hezky, jenže...

Co do bezpečnosti dodávek je jistě strategicky výhodnější využívat domácí surovinu, než záviset na dovozu. Jenže to jaksi nejde dohromady s plánovaným pokračováním dlouholetého trendu masivních vývozu elektřiny. Česko ročně spálí několik milionů tun uhlí jen pro zahraniční odběratele. To má k rozumnému hospodaření opravdu daleko, nepočítáme-li profit ČEZ.

S domácí surovinou kalkuluje i jaderná energetika. Ale vzhledem k tomu, že současná těžba uranu nenasytí ani polovinu potřeby Dukovan s Temelínem, ministr Kuba navrhuje otevřít dvě nová ložiska. I to je

nicméně málo, takže nezbude než část uranu dovážet. Nemluvě o tom, že neumíme vyrábět palivové tyče, takže je budeme kupovat z nedemokratického Ruska. Bezpečnost jako vyšitá.

A konkurenceschopnost? Za tu pěkně zaplatíme. Jen dva reaktory v Temelíně vyjdou na tři sta miliard korun. Jestliže v roce 2025 skutečně dojde k jejich spuštění, i cena proudu z fotovoltaiky či větrných elektráren bude podle řady analýz levnější než ta z jádra. S tím ale ministr Kuba patrně počítá. Jaderkám chce garantovat pevnou výkupní cenu – jinými slovy, elektrárny budou ze svých kapes dotovat občané. Má prý jít o kompenzaci tržní deformace způsobené podporou obnovitelných zdrojů či poplatky za emise skleníkových plynů. Ministr ale zapomíná, že obojí pouze reaguje na fakt, že stávající tržní mechanismy nezohledňují poškozování životního prostředí. Navíc jaderné technologie si svůj dotační koláč hltavě ukusují už od poloviny minulého století; dodnes jsou například poměrně výrazně zvýhodněny omezenou odpovědností za případnou škodu (zkrátka: kdyby vybuchl Temelín, ČEZ neručí za způsobené škody ze sta procent). Naopak náklady na výrobu elektřiny z obnovitelných zdrojů neustále a poměrně strmě klesají. Mezinárodní energetická agentura například předpokládá, že už v roce 2015 bude energie z nové větrné elektrárny levnější než z nové uhlé.

S udržitelností to také vypadá poměrně bledě. I kdybychom prolomili limity těžby, uhlí za nimi nám vystačí zhruba na padesát let. Uran z nového ložiska na Jihlavsku bude jaderky krmit pouhých pět let. Budoucnost druhého ložiska na Liberecku je zatím nejasná. Kvůli

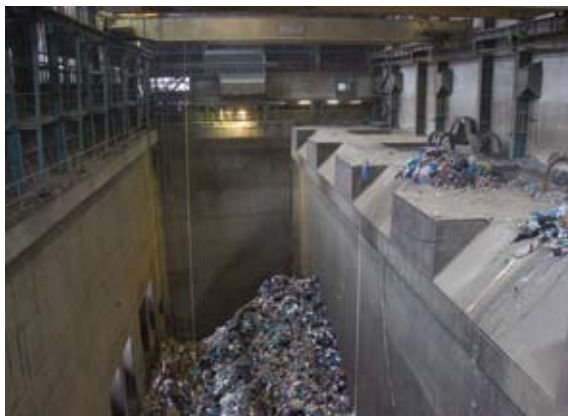
geologickým podmínkám totiž nedovoluje hlubinnou těžbu a druhá možná metoda – devastující chemické loužení – z plánu naštěstí vypadla.

Pro budoucnost mají perspektivu obnovitelné zdroje a úspory energií. Koncepce však s prvním počítá jen jako s nevýznamným doplňkem a druhé podporuje pouze verbálně, bez koruny investic. Přitom Pačesova komise, která z pověření vlády kalkulovala možnosti české energetiky, spočítala, že důkladné zateplení tuzemských budov by snížilo roční spotřebu energie přibližně o 144 milionů gigajoulů. Pro srovnání: z tolik žádaného uhlí za limity bychom ročně vyrobili jen zhruba polovinu.

Velká výzva

Takže si to shrňme: Ministři průmyslu nám už dvacet let dokazují, že ví přesně, co by se líbilo těžbařským společnostem a velkým stavebním firmám. S výjimkou dostavby Temelína se jim však dosud nepodařilo z oněch jaderno-uhelných snů prosadit nic zásadního. Z čeho by to taky kdo zaplatil? Česko potřebuje něco jiného: chytrou a realistickou vizi své budoucnosti, šitou na míru lidem, kteří tu žijí.

Už v roce 2010 navrhlo Hnutí DUHA spolu s dalšími ekologickými organizacemi řadu konkrétních řešení ve více než stostránkové studii *Chytrá energie*, propočteném plánu, jak zelené inovace a nová odvětví mohou snížit naši závislost na fosilních palivech. A nejen to, sníží také účty domácnostem, posílí ekonomiku, vytvoří desetitisíce nových pracovních míst a omezí devastaci krajiny uhelnými doly. Návrh je postaven na

výsledcích Pačesovy komise a výpočtech renomovaného Wuppertalského institutu.

Aby se tato vize stala realitou, prosazujeme podle britského příkladu nový zákon, který závazně stanoví, že Česko bude snižovat závislost na drahých fosilních palivách – krok po kroku, rok po roku. Získali jsme pro něj podporu většiny parlamentních stran, desítek firem a organizací. O konkrétní podobě legislativy, kterou jsme připravili společně s Ekologickým právním servisem, nyní jednáme s politiky. Zákon na desítky let dopředu nasměruje investice v českém průmyslu, proto by na něm měla panovat celospolečenská shoda.

Přidejte se i vy k více než pětadvaceti tisícům lidí, kteří podpořili chytrý plán pro naši budoucnost: www.velkavyzva.cz. ■

Šlapat na paty pytlákům

Uděláte-li si v zimních měsících výšlap do šumavských hvozdů, možná na ně narazíte. Jsou k nerozeznání od běžných turistů, snad jen víc než kolem sebe se dívají do země. Hledají totiž stopy velkých šelem.

„Každý objevený pobytový znak rysa mi udělá ohromnou radost. Ať už jde o stopy, trus nebo třeba několik chlupů, přichycených na kůře stromu,“ říká Alena Skálová s tím, že ještě víc ji ale potěší, narazí-li na ně ve stejné lokalitě opakovaně, třeba i několik let po sobě. „Je to totiž signál, že rysovi se v daném místě daří a úspěšně přežívá,“ dodává. Alena patří k nejzkušenějším členům Rysích hlídek na Šumavě. Sezónu co sezónu se spolu s dalšími ochránci přírody vydává do horských lesů, aby společně monitorovali výskyt a pohyb naší největší kočkovité šelmy a svou nepředvídatelnou přítomností v terénu odrazovali případné pytláky.

Těžký návrat domů

Idea dobrovolnických „šelmích“ hlídek sahá až někam do konce 70. letech minulého století, kdy se díky omezení lovu na Slovensku začali do Beskyd opět vracet ryši. Jenže je tehdy přivítaly pušky pytláků. „Když jsem s tím začal, žilo u nás jen pár rysů,“ říká průkopník hlídek Ludvík Kunc, známý ostravský ochránář a výtvarník. „Vybral jsem si oblast Smrku a Kněhyně, kde se mi to zdálo rysům nejbližší. Procházel jsem tam místa dvakrát třikrát týdně, což tamního polesného přivádělo ke vzteku. Ale o to mi přesně šlo, aby nikdo z těch lidí neměl jistotu, že jsou v lese sami.“ A když počátkem 90. let přeběhli na moravskou stranu Beskyd první vlci, situace se opakovala.

Bylo potřeba jednat a šlapat pytlákům na paty. A tak se zrodily Vlíčí hlídky. „Působíme v celé beskydské CHKO a navazujícím okolí. Monitorujeme Moravskoslezské a Slezské Beskydy, Vsetínské vrchy a Javorníky,“ vypočítává Miroslav Kutal, expert na velké šelmy z olomoucké skupiny Hnutí DUHA. Každou zimu se v terénu vystřídá

zhruba sto dobrovolníků. A před několika lety začali dojíždět i na Šumavu, na takzvané Rysí hlídky.

Naděšení i schopnosti

„Jsou to nadšenci a milovníci přírody: studenti, pracující i důchodci,“ mapuje skupinu zájemců o monitorování velkých šelem na Šumavě Alena Skálová a dodává, že do akcí Rysích hlídek ochotně vkládají svůj čas, energii i peníze. Samotné nadšení však nestačí. Jde totiž o náročnou terénní práci. Bez samostatnosti, iniciativy a schopnosti orientace v náročném a nepřehledném terénu to prostě nejde. Hlídky navíc denně urazí v průměru dvacet kilometrů, a to za každého počasí.

Než se však noví hlídkáři vydají poprvé do akce, absolvují speciální školení. Učí se poznávat stopy zvěře, měřit je, odlévat ze sádry a správně dokumentovat. Informace sesbírané v terénu pak slouží správě CHKO nebo Akademii věd k dalšímu zoologickému výzkumu.

Vystopovat rysa však není vůbec snadné. „S oblibou vyhledává skaliska, ze kterých má dobrý rozhled, nebo padlé kmeny a pařezy vyčnívající nad okolní terén. Na takovýchto místech pak sedává a pozoruje okolí,“ říká zkušena stopařka. Oblíbená zákoutí rysů nejlépe prozradí až zima, kdy se ve sněhu objeví otisky jejich tlap. „Při vlastním stopování však hraje značnou roli i momentální povětrnostní situace – a v neposlední řadě také jistá dávka štěstí,“ směje se Alena.

Při pochůzkách si však hlídky všimají i myslivecké činnosti, hlavně takzvaných újedí, tedy návnad v blízkosti posedů. Myslivci takto líčí například na srny, které se zde pro rysa mohou stát snadným úlovkem – a on pak zase pro pytláka.

Na Šumavě jako doma

Dobrovolnické hlídky Hnutí DUHA však pomáhají velkým šelmám i jiným způsobem. Podařilo se jim téma ochrany vzácných rysů či vlků dostat do médií, načež se ukázalo, že veřejné mínění nelegální lov přestává tolerovat. Motivace Rysích hlídek, vyjádřená slovy Aleny Skálové, by tak – doufejme – mohla mít širší platnost: „Chceme, aby se rys opět stal normální součástí zdejší přírody a aby se v ní cítil doma.“ ■

Broumovsko – krajina, kde se země snoubí s nebem

Tentokrát vás zveme do broumovského výběžku východních Čech, kde se zcela mimořádným a nadčasovým způsobem pojí krása přírody s krásou kulturních památek. Zásahu na tom mají především následovníci svatého Benedikta.

Broumovsko je geograficky a historicky svébytným krajem, jehož neobyčejné přírodní krásy byly po staletí hospodářsky kultivovány a obohacovány pod správou benediktinského řádu. Vznikla tak mimořádná, harmonická, ekologicky a esteticky vyvážená krajina, pro kterou je příznačná pestrost a prolínání krás přírody a historie.

Nejde však jen o prostou malebnost, s níž se tu střídají hory a údolí, skály a rokle, a ve které vyniká mozaika lesů a luk, pastvin a polí. Nejde také jen o to, jak poloha sídel a vzhled církevních i lidových staveb umocňují zdejší krajinný ráz. Tím obzvláště výjimečným je zde totiž genius loci.

Krása ve všech pádech

Broumovsko je známé především svými přírodními krásami. Leží tu Adršpašsko-teplické skály, největší a nejdivočejší skalní město ve střední Evropě, a méně známé, ale o to malebnější a tajuplnější Broumovské stěny. Kromě těchto dvou velkých ostrovů divočiny s nejzachovalejšími zbytky původních ekosystémů tu leží další čtyři maloplošná chráněná území (například magická stolová hora Ostaš) a stovky menších ostrůvků dochované přírody, obklopených kulturní krajinou. Pískovcové podloží a geologický vývoj vtiskly krajině typický členitý reliéf stolových hor, asymetrických svahů a skalních měst. Hluboko pod povrchem Polické křídové pánve proudí nejčistší voda, jejíž zásoby tvoří významné přírodní bohatství.

Broumovsko je také cenné kulturními památkami. Nacházejí se tu města se středověkými jádry a tehdejší urbanistickou strukturou, rozlehlé sudetské obce s nepravidelnou zástavbou, výjimečná skupina devíti barokních Dientzenhoferových kostelů, nejstarší dřevěný kostel v Čechách, stovky výstavných zděných

statků broumovského typu, podkrkonošské dřevěnice, kaple, křížové cesty a stovky pískovcových soch a křížů značné umělecké hodnoty v obcích i ve volné krajině. Kulturní hodnoty Broumovska leží neprávem poněkud ve stínu jeho přírodních krás, proto se u jeho historie zastavíme víc.

Krajina na křídlech

Kořeny broumovského genia loci můžeme hledat ve velkém počtu silných míst podmíněných přírodními podmínkami i ve staleté činnosti obyvatel, kteří krajinu promodlili a zanechali v ní stopy svého ducha. Jedinečnou atmosféru zdejší krajiny ovlivňuje další zvláštní charakteristika, již je fenomén volného, magického prostoru. Už sám výjimečný reliéf krajiny umožňuje mimořádné výhledy. Okrouhlá Polická křídlová pánev nabízí ze svých křídel – vyvýšenin a stupňovitých okrajů – nespočetné vyhlídky a originální průhledy jak do „sebe sama“, tak na okolní údolí, kotliny i vyšší okrajová pohoří. Vytváří tak dojem otevřenosti a pohybu ve volném prostoru blízko nebi. Inspirující místa najdete v otevřené zemědělské krajině i v sevřených skalách, právě tak jako v řídcích zastavěných vesnicích – jsou jako stvořené k rozjímání i k práci. K pozve genia loci přispívá i hraniční poloha kraje – právě na dotyku různých prostředí vzniká často nejzajímavější kvalita.

Na jedinečném genu loci se podepisuje také staletý vývoj Broumovska, který je stejně zajímavý a pestrý jako jeho krajina. Střídala se v něm období vzestupů a pádů: rychlá benediktinská kolonizace pustého pohraničního hvozdu Českého království ve 13. století, založení klášterů a vesnic, rozvoj měst a zpracování textilu – a naproti tomu časté spory a války, po nichž zůstala jen spálená země. Po založení klášterů v Polici nad Metují a v Broumově byly

během krátké doby vystavěny podél vodních toků typické lánové vesnice s rozptýlenou zástavbou. Osídlení proběhlo navzdory odlehlosti rychle a úspěšně; sídelní mapa na konci kolonizace se příliš nelišila od současnosti.

V této hraniční krajině na pomezí království se pak po staletí střetávalo mnoho vlivů a zájmů: český a německý, katolický a protestantský, církevní a měšťanský. Po každé pohromě (například po třicetileté válce klesl počet obyvatel na čtvrtinu) Broumovsko vždy znovu povstalo k hospodářskému a kulturnímu rozkvětu, který dalece přesahoval místní poměry.

Ora et labora

Určující vliv na Broumovsko měli benediktini, kteří jej spravovali po šest století. Pečeť jejich hesla Ora et labora (modli se a pracuj) se nesmazatelně vepsala do krajiny i života lidí. Založili vzkvétající klášterní hospodářství, zabezpečovali duchovní správu, šířili vzdělanost a kulturu. Jejich zlatým věkem se stalo baroko. Tehdy byly přestavěny kláštery v Broumově a Polici, postaveny Dientzehoferovy kostely v obcích i kaple a drobná sakrální architektura v krajině. Baroko zhodnotilo Broumovsko do podoby výjimečného kulturního fenoménu. Benediktinský model svaté krajiny, o níž se člověk cítí zavázán pečovat jako o Boží dílo, tu byl doveden do důsledku. Vznikla barokní komponovaná krajina, jejíž součástí byly dominantně umístěné kostely, linie alejí, lánové řetězové obce, dokonale propracovaný systém využití místních surovin a energie, energeticky úsporná orientace budov či důsledná recyklace v zemědělství. ■

Krajina jako chrám

Bohuslav Blažek, významný český sociální ekolog, ve své knize *Venkov, města, média* o benediktinském způsobu utváření krajiny napsal:

„Odpovědná péče benediktinů o svěřený prostor může být dobrou inspirací pro zásadní ekologickou debatu o biocentrismu versus antropocentrismu a jejich smysl pro rovnováhu mezi vnějším a vnitřním světem napomoci při hledání cest k trvale udržitelnému životu. Benediktinské kláštery a okolní území jakožto místa vybavená přirozenou i nadpřirozenou autoritou byly jakýmsi mikrokosmem – příkladem krajiny i žitého času pro okolní makrokosmos. Ne náhodou bývají proto benediktini někdy považováni za patrony ekologů.

Základem jejich života byla rovnováha mezi mediací a prací, vyjádřená oním ‚Ora et labora‘ – návodem k harmonii jak pro mikrokosmos lidského života, tak pro makrokosmos prostírající se mezi člověkem a krajinou. Benediktini usilovali o reformu zdiskreditované podoby řeholního života své doby a byli nositeli vzdělání a poznání, které uváděli prakticky do života.

Kultivace venkovského prostoru se v jejich práci stala stejně důležitou jako stavba chrámu. Člověkem spoluvytvářená krajina – a tedy venkov, nikoli divočina – byla oslavena jako místo Božího zjevení. Ve světě sjednoceném vírou to znamenalo cosi mnohem závažnějšího než nějaký dnešní ochránářský zákon.“

Happeningy a energetická politika vlády

Navrhujeme zákony, které už prověřili v jiných zemích – samozřejmě na nich pracujeme s právními experty. Předkládáme studie renomovaných institutů. Dodáváme k nim makroekonomické scénáře od významných ekonomů. Mluvíme s politiky... To je samozřejmě nutnost, pokud chceme prosadit důležité změny. Naše návrhy jsou zkrátka promyšlené. Ale chceme-li uspět, nestačí jen mít v rukách dobrý scénář. Potřebujeme k tomu mít za zády lidi, jako jste vy, veřejnost, která naši práci podporuje. A občas se prostě musíme ozvat...

12. září 2012: Demontrace proti rozšiřování uhelných a uranových dolů

V den, kdy měla vláda projednávat návrhy státní energetické koncepce a surovinové politiky ministra průmyslu a obchodu Martina Kuby, svolalo několik nevládních organizací společně se starosty obcí, životně ohroženými rozšiřováním dolů, demonstraci před úřadem vlády. Žádná monstakce – šlo o to tlumočit postoje tisíců lidí, kteří nechtějí, aby jejich dům srovnaly se zemí důlní bagry, plus tisíců lidí, kteří stojí za jednotlivými organizacemi.

Výsledek? Vláda se nad spornými návrhy z pera ministra ODS absolutně neshodla. Respektive, dá se říct, že se vyloženě pohádala...

Kubovy návrhy sice představují výhled do roku 2040, ve skutečnosti však znamenají návrat hluboko do minulého století. Ignorují potenciál energetických úspor, potlačují rozvoj obnovitelných zdrojů a konzervují závislost energetiky na uhlí, ropě a jádru. Nezajišťují navíc dlouhodobou konkurenceschopnost a udržitelnost domácí energetiky. A v neposlední řadě jsou jasně proti lidem. Počítají například s navrácením vyvlastňovacích paragrafů do horního zákona – parlament je v mezichase zrušil.

Demonstrace před úřadem vlády se zúčastnilo na sto sedmdesát lidí, vystoupili například Josef Jadrný, zastupitel Liberce, či Vladimír Buřt, místostarosta Horního Jiřetína. Role moderátora se ujal herec Petr Vacek.

S obsahem i s riziky Kubova plánu na rozvoj české energetiky v příštích třiceti letech se mohou lidé seznámit na portálu www.energetickakoncepcce.cz. Na tomto portálu může rovněž každý doplnit své připomínky.

3. listopadu: Ruská ropa za hubičku? Русская нефть за поцелуй?

Drobný happening před zahájením celorepublikového kongresu ODS měl ke Kubovým kontroverzním návrhům přitáhnout pozornost hlavně přítomných novinářů.

Transparent s českým ministrem průmyslu při „brežněvovském“ polibku s ruským prezidentem slovy šéfa energetického programu Hnutí DUHA Martina Mikesky vyjadřoval, že: „ministr Kuba si ve své energetické koncepci výborně rozumí s ruským prezidentem Putinem. Tím, že chce dovážet víc a víc stále dražší a dražší ropy i plynu, nápadně připomíná někdejší socialistické plánování“.

Pár čísel na doplnění: V roce 2011 Česká republika utratila denně 269 milionu korun za dovoz ropy. Téměř 60 % pocházelo z Ruska, dalších 30 % z Ázerbájdžánu. Spotřebu ropy lze snížit o dvě třetiny. V dnešních cenách to znamená denně ušetřit 175 milionů korun.

Demonstrace:

se u nás řídí zákonem o shromažďovacím právu. Nepotřebujete k nim zvláštní povolení, ale musíte je oznámit, a to alespoň pět dnů před akcí, nejčastěji místnímu obecnímu úřadu.

Happeningy:

nemají žádnou pevnou definici, ale zpravidla se jedná o protestní shromáždění spojená s nějakou uměleckou formou projevu. Jejich tradice sahá do šedesátých let minulého století. Pro organizaci happeningů nemáme zvláštní zákon, ale vždy zvažte, zda raději nevyužít ten shromažďovací...

Obojí pak můžete využít ve svém městě či obci. Třeba pokud se někdo na radnici rozhodne namísto parku postavit parkoviště. Radní v přímém přenosu uvidí, že občanům není osud jejich města lhostejný. V každém případě nezapomeňte na dobrou koordinaci celé akce, pozvěte ty, kteří mají k problému, co říci, vezměte si megafon, vtipná hesla a hlavně vyzvěte k účasti co nejvíce lidí, třeba prostřednictvím sociálních sítí. Zvažte také přítomnost novinářů, kteří mohou vaši kauzu více zviditelnit.

Magazín Hnutí DUHA, XVI. ročník, číslo 3/2012.

Vydává: Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno, telefon: 545 214 431, email: pratele@hnutiduha.cz.

Redakce: Magda Svobodová, Zuzana Vlasatá, Dagmar Smolíková, Markéta Jedličková, Slavka Málková, Michal Šimoník.

Fotografie (obálka): SAMphoto.cz/@ PurestockX.

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., OSP Brno, č.j. P/23623/93 ze dne 25. 10. 1993. Registrováno u MK ČR E 12145. Tisťeno na recyklovaném papíře.

Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhybat politiku a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem. Našich výsledků bychom nedosáhli bez podpory tisíců lidí, jako jste vy.

Článek vznikl v rámci projektu Systém dalšího vzdělávání v oblasti aktivního občanství (CZ.1.07/3.1.00/37.0075), spolufinancovaném Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Benefiční prodej fotografií divoké Šumavy

Udělejte radost sobě i Šumavě, získáte kromě dobrého pocitu i originální vánoční dárek. Můžete vybírat z celkem 15 fotografií.

Zakoupením fotografie unikátního střípku z mozaiky šumavské divočiny pomůžete chránit Šumavu před betonem a motorovými pilami. Poděkují vám nejen vzácní ryši a tetřevi. Vy sami si ji budete moct vychutnávat jako užaslí návštěvníci...

